

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 25/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnon- suojelulain muuttamisesta

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä kesäkuuta 2014 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi luonnonuojelulain muuttamisesta (HE 77/2014 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi ympäristövaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto ympäristövaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Satu Sundberg, ympäristöministeriö
- professori Mikael Hidén.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- professori Anne Kumpula
- professori Tuomas Ojanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esityksessä luonnonuojelulakia ehdotetaan täydennettäväksi muun ohella säännöksillä, joilla estettäisiin Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen luonnonarvojen merkittävä heikentyminen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi yleinen heikentämiskieltosäännös, jolla täydennetään laissa nykyisin olevaa kieltoa myöntää merkittävää heikentymistä aiheuttavalle hankkeelle lupaa. Lisäksi laissa säädettäisiin ilmoituksenvaraisiksi sellaiset toimenpiteet, jotka eivät nykyisellään ole ennakkovalvonnan piirissä, mutta joilla arvioinnin perusteella saattaa olla merkittävästi heikentävä vaikutus Natura 2000 -alueelle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle säädettäisiin toimivalta ilmoituksen perusteella kieltää tällainen toimenpide tai rajoittaa sen toteuttamista.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa heikentämiskieltosäännöstä sekä siihen liittyviä ilmoitusvelvollisuutta ja toimenpiteen kieltämisen tai rajoittamisen mahdollisuutta on tarkasteltu perustuslain 20 §:n 1 momentin ympäristöperusoikeuden ja perustuslain 15 §:ssä turvatuun omaisuudensuojan näkökulmasta. Lisäksi ehdotukseen sisältyviä asetukseenantovaltuuksia on arvioitu perustuslain 80 §:n 1 momentin kannalta. Lakiehdotus voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää esitykseen liittyvien valtiosääntöoikeudellisten näkökohtien vuoksi kuitenkin suotavana, että esityksestä hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Luonnonsuojelulakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 64 a §, jonka mukaan Natura 2000 -verkos-
toon kuuluvan alueen suojelun perusteena ole-
via luonnonarvoja ei saa merkittävästi heiken-
tää. Heikentämiskieltoon liittyvät ehdotetut
65 b §, 65 c § ja 53 §:n 5 momentti. Toimenpi-
teen toteuttajan on 65 b §:n perusteella ilmoitet-
tava toimenpiteestä elinkeino-, liikenne- ja ympä-
ristökeskukselle, jos siitä saattaa aiheutua
64 a §:ssä kielletty seuraus. Elinkeino-, liikenne-
ja ympäristökeskuksen on 65 c §:n nojalla
puolestaan kiellettävä toimenpiteeseen ryhtymi-
nen tai rajoitettava sitä, jos ilmoitetusta toimen-
piteestä aiheutuu tai uhkaa aiheutua 64 a §:ssä
kielletty seuraus. Jos viranomaisen 65 c §:n no-
jalla tekemä ilmoituksenvaraista toimenpidettä
koskeva päätös rajoittaa kiinteistön käyttöä siten,
että alueen omistajalle tai erityisen oikeuden
haltijalle aiheutuu merkityksellistä haittaa,
on valtio 53 §:n 5 momentin perusteella vaadit-
taessa velvollinen korvaamaan haitan.

Yleisellä heikentämiskielto-
säännöksellä täyden-
netään luonnonsuojelulain 66 §:ssä nykyisin
olevaa kieltoa myöntää merkittävää heikenty-
mistä aiheuttavalle hankkeelle lupaa. Säätely-
kokonaisuuden tarkoituksena on saattaa lainsäädäntö
vastaamaan kaikilta osin Euroopan unionin
luontodirektiivistä jäsenvaltioille aiheutuvia
velvoitteita. Direktiivin asianmukainen toi-
meenpano edellyttää hallituksen esityksen pe-
rustelujen (s. 22) mukaan sitä, että heikentä-
miskielto koskee kaikentyyppistä toimintaa riippu-
matta siitä, onko se luvanvaraista vai ei. Ilmoi-

tusvelvollisuuden ja toimenpiteen kieltämisen ja rajoittamismahdollisuuden tarkoituksena puolestaan on varmistaa heikentämiskieltoon noudattaminen myös sellaisten toimenpiteiden osalta, jotka eivät voimassa olevan lainsäädännön mukaan ole luvan- tai ilmoituksenvaraisia.

Ehdotetulla säätelyllä laajennetaan jonkin verran maanomistajan ja käyttöoikeuden haltijan kohdistuvia toimenpiderajoituksia. Perustuslakivaliokunta on edellä mainittua luonnonsuojelulain 66 §:ää hallitusmuodon 12 §:n omaisuuden suoja-
säännöksen (nykyinen perustuslain 15 §) ja 14 a §:n ympäristövastuusaännöksen (nykyinen perustuslain 20 §) kannalta arvioidessaan katsonut, että sen sisältämät toimenpiderajoitukset täyttivät omaisuuden käyttövapauden rajoittamiselle asetettavat säätelyn hyväksyttävyyttä, oikeasuhtaisuutta ja oikeusturva koskevat yleiset vaatimukset (PeVL 21/1996 vp). Myös nyt ehdotettu yleinen heikentämiskielto ja siihen liittyvä säätelykokonaisuus täyttää nämä edellytykset. Perustuslakivaliokunta on mainitun lausunnon jälkeen käsitellyt useaan otteeseen ympäristönsuojelullisiin syihin perustuvia omaisuuden käyttörajoituksia (ks. esim. PeVL 10/2014 vp, PeVL 36/2013 vp ja PeVL 20/2010 vp). Ehdotettu säätely on sopusoinnussa myös tämän lausuntokäytännön kanssa.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

*että lakiehdotus voidaan käsitellä taval-
lisen lain säätämisyksikköinä.*

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Anu Urpalainen /kok	Elisabeth Naucélér /r
jäs.	Tuija Brax /vihr	Tom Packalén /ps
	Eeva-Johanna Eloranta /sd	Vesa-Matti Saarakkala /ps
	Ilkka Kantola /sd	Kimmo Sasi /kok
	Kimmo Kivelä /ps	Tapani Tölli /kesk
	Anna Kontula /vas	Harry Wallin /sd
	Elina Lepomäki /kok	vjäs. Mika Kari /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.